

This is an electronic reprint of the original article. This reprint may differ from the original in pagination and typographic detail.

Please cite the original version:

Ahlsved, K. (2022). Att sjunga för Ukraina. *Hufvudstadsbladet* 30.3.2022.

Att sjunga för Ukraina

Kolumn först publicerad i [Hufvudstadsbladet](#) 30.3.2022

Sedan Ryssland invaderade Ukraina har vi översköljts av bilder och videor från det krigshärjade landet men också från många håll i världen där man visat sitt stöd för ukrainarnas kamp. Många av dessa videor har kraftfull musik och inte minst har Ukrainas nationalsång blivit en symbol för transnationell, global solidaritet med det ukrainska folket.

När man på en teoretisk nivå diskuterar nationer är det vanligt att man utgår från Benedict Anderson och hans tankar om nationen som en *föreställd gemenskap*; alltså att man kan känna samhörighet med människor som man aldrig har träffat genom kollektivt accepterade symboler. Genom dem kan man föreställa sig en gemenskap i vilken man själv ser sig ingå (eller inte).

Här har nationalsånger en speciell funktion. De är inte bara ländernas klingande kännetecken, genom musik kan man leva ut en känsla av samhörighet tillsammans med andra. Dessutom omgärdas sångerna av en viss ceremonialitet; man framför inte sångerna när som helst och hur som helst, även av dem som bara lyssnar avkrävs ofta ett visst deltagande och vördnad.

Även annan fosterländsk musik än uttryckligen nationalsånger kan ha samma funktioner. Exempelvis Finlandiahymnen och Björneborgarnas marsch framfördes även flitigt utomlands kring sekelskiftet 1900 när finländare kämpade mot ryskt förtryck. Körerna såg till att ha dem på sin repertoar vid utlandsresor men arrangörerna kunde även själva välja att visa sin sympati för finländarnas sak. Detta illustreras i en reseskildring av Reinhold Felix von Willebrand där han beskriver hur Björneborgarnas marsch spelades vid Helsingfors Gymnastikklubbs uppvisning i Malmö 1896:

Det går ännu en kall kåre på min rygg då jag minns vår inmarsch, när vid de Björneborgska tonerna hela publiken som en man reste sig och ett dövande dån av applåder hälsade oss ända tills vi stodo uppställda. [...] Stormande applåder lönade oss då vi efter slutad uppvisning stodo uppställda; Movitz kommenderade: framåt marsch! och musiken intonerade 'Söner av ett folk som blött'. I ett nu stod igen hela publiken upp, som på kommando. Ett ändlöst jubel brast ut och fortgick under jämnt crescendo vid det vi två varv tågade kring salen.

Även om det historiska sammanhanget kring exemplet ovan på många sätt skiljer sig från dagens konflikt illustrerar det att det finns en lång historia av musikaliska solidaritetsyttringar utomlands.

I dag framförs Ukrainas nationalsång, men även annan ukrainsk musik, världen över som uttryck för solidaritet med ukrainarnas kamp mot ryska krigshandlingar. Sången klingar på till exempel demonstrationer, utanför ryska konsulat, på konserter eller av de ukrainska soldaterna själv och förmedlas via sociala medier. Musiken blir ett verktyg för att manifesteras sammanhållning på en storskalig global nivå, ett sätt att föreställa oss en global gemenskap förenade i sympati med det ukrainska folkets kamp.

De fosterländska sångernas symboliska kraft ligger i att de är offersymboler, det vill säga de understryker för vilket högre syfte man kämpar eller sätter sin kropp på spel. Det är också

en av orsakerna till att nationalsånger framförs i stunder av både glädje och nöd. Texten till Ukrainas nationalsång tar också fasta på viljan att offra sig för ett syfte större än det individuella: I refrängen sjunger man om att man gärna offerar liv och själ för friheten, det vill säga att man är villig att offra sig själv för Ukraina(s ära).

Tyvärr blir man lätt avtrubbad av bilderna som förmedlas från kriget, men där det visuella inte räcker till kan musik hitta vägar in i oss som får strängar i vårt inre att resonera empati: [Flickan som sjöng "Let it go"](#) i ett bombskydd i Kiev illustrerar hur Ukrainas barn, som gillar samma filmmusik som mina egna, nu har berövats sin trygghet. Cellisten som spelar musik ur Bachs cellosviter på gatorna i ett sönderbombat Charkiv förstärker kontrasten mellan något av det vackraste som människan har skapat och det omänskliga och bestialiska i Putins handlingar.

Men ovannämnda bilder från krigets Ukraina kan även ge en känslan av hopplöshet. Vad kan lilla jag göra för att stoppa detta fruktansvärda dödande? Det minsta man kan göra är att hålla sången för Ukraina vid liv. Allas röster behövs i kampen mot en av de största krigsförbrytarna i modern tid.